Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 14. Dnia 25. lipca 1898. XXV. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Z chwili bieżącej.

Znane są wszystkim Zarządom Stowarzyszeń bądź to z dzienników, bądź z osobistych spostrzeżeń rozruchy, których widownią była przeważnie zachodnia część Galicyi. Nie naszą rzeczą jest zastanawiać się obecnie nad tem, czy one powstały pod wpływem agitacyi i jaka ręka tą agitacyą kierowała, faktem jest, że zwróciły się one głównie przeciw izraelitom, i że według ogólnego przekonania źródłem tych rozruchów, jest z jednej strony wyzysk naszego ludu, mający za sobą długoletnie tradycye i tysiączne tego wyzysku ofiary, z drugiej zaś wzrastająca niezaradność, wypływająca z braku wszelkiej akcyi ekonomicznej, którąby miała na celu łagodzenie klęsk i po za polityką wskazywała ludziom pracy drogi i środki poprawienia swego bytu. Ten zakres pracy, usuwający głębsze przyczyny rozruchów — powinienby być przedmiotem poważnego zastanowienia się władz państwowych i autonomicznych, ale ochrona od wyzysku klasy pracującej czy to na roli, czy przy warsztacie, leży do pewnego stopnia w zakresie działalności Stowarzyszeń i to powinno być ich programem i celem w całym kraju.

Kredyt, jaki Stowarzyszenia udzielają swym członkom, rekrutowanym w znacznej części w sferach, które właśnie dały się porwać prądowi, w pierwszej linii dla nich szkodliwemu, nie dość jest w suchej drodze odmierzać i takowy zabezpieczać, bo to potrafią i inne czynniki spekulacyjnej natury, naszem zadaniem powinno być nieustanne badanie stosunków materyalnych i charakteru każdego zgłaszającego się o kredyt, jakoteż i całych warstw tej ludności, której służyć mamy.

Powinniśmy więc wskazywać im środki i drogi do poprawienia ich losu, zwracać ich siły i pracę w odpowiednim kierunku, zaopiekować się w danym razie ich interesami, przez uczynienie przystępnemi takich środków ratunku, których oni użyć potrafią a które Instytucya bez nadwerężenia swego interesu dać może.

W tym ogólnym programie pomieści się wiele takich szczegółów, którym to podołać możemy — a więc przedewszystkiem starać się o to, by warunki udzielanego kredytu były jak najdogodniejsze, z jak najmniejszymi połączone kosztami, przed udzieleniem pożyczki badać za pomocą organów swoich istotę potrzebnego kredytu i do niej warunki pożyczki zastosowywać; zakładać samoistne lokalne stowarzyszenia, otaczać je swoją opieką, zasilać kredytem, lub organizować po wsiach komitety doradcze dla ocenienia zdolności kredytowej; ustanawiać pełnomocników do wypłacania drobniejszych pożyczek i pobierania rat, ażeby włościan odwodzić od włóczęgi do miasta dla zgłaszania się o pożyczkę, następnie spisania skryptu dłużnego, a wreszcie przynoszenia drobnych rat. Zmarnowany czas i koszta niepotrzebnej podróży często nie stoją w żadnym stosunku do wysokości udzielonej pożyczki.

Założenie i utrzymywanie stałej ewidencyi wszystkich egzekucyi przeciwko włościanom i wszelkiej kategoryi pracownikom, którzy sobie sami poradzić nie mogą lub nie umieją; w tej pracy, nie wątpimy, że nasze Sądy, w poczuciu obywatelskich obowiązków pójdą nam na rękę.

Skupywanie pretensyi lichwiarskich na gruntach włościańskich i regulowanie interesów dłużników, którzy często za marną należytość pozbawiani są własności w drodze licytacyi.

Pomoc i zachęta drobnych rzemieślników, którzy po miastach i miasteczkach nie mogą wytrzymać konkurencyi — aby osiadali po gospodach wiejskich,

które powinnyby powstać na miejscu dzisiejszych karczem — a w których i skromny warsztat rzemieślnika mógłby zaspakajać na miejscu potrzeby włościanina. Obowiązkiem naszym jest także wspieranie radą i czynem organizacyi Kółek rolniczych i sklepików wiejskich, któreby nietylko artykuły żywności i napoje sprzedawały, ale miały zarazem niezbędne przedmioty codziennego użytku dla rolnika.

Te i inne, od miejscowych stosunków zależne środki, wcześniej lub później spotkać się muszą z uznaniem naszego ludu, a ofiary, jakie poniesiemy w tym kierunku sowicie się odbiją dodatnio na całem społeczeństwie. W szczególności zjednają nam zaufanie u włościan, którzy nie tylko potrafią być dobrymi dłużnikami, ale zwolna mogą być najwygodniejszymi wierzycielami Stowarzyszeń — bo grosz zaoszczędzany między niemi — znajdzie się w naszych kasach, jako stała lokacya. Już dzisiaj jest poważna liczba Towarzystw, które w kasach swoich mają poważne kwoty, składane przez włościan z całem zaufaniem. Tak powinno być wszędzie — a z czasem, nie wątpimy, że i o wyszukiwanie źródeł kredytu nie będziemy potrzebowali tak się dobijać, jak dotąd.

Po 30 blizko latach istnienia naszych Stowarzyszeń mamy prawo wymagać, aby coraz więcej było ducha obywatelskiego, a mniej szablonu w naszej organizacyi — abyśmy skuteczniejszą stanowili zaporę przeciw wyzyskowi lichwiarskich, choć na tej samej ustawie opartych Towarzystw, lub też pojedynczym lichwiarzom, operującym między ludem pod naszem okiem.

Do Was Szanowni Koledzy odzywamy się w tak ważnej dla naszego społeczeństwa chwili, a Wydział Związku dołoży wszelkich starań aby Wam to zadanie ułatwić i Waszą obywatelską działalność poprzeć zwłaszcza, że obecnie wchodzi w życie zdecentralizowany kredyt hipoteczny w obligach komunalnych, przez Bank krajowy wypuszczonych – i że z pomocą Banku związkowego, który niebawem zostanie otwarty, działalność nasza i stosunek Związku ze Stowarzyszeniami będzie ściślejszy i skuteczniejszy. *W. B.*

Kredyt osobisty małego rolnika
w Austryi.

(Ciąg dalszy).

Sprawozdanie o stosunkach kredytu rolniczego w Tyrolu, podzielono na 3 części, z których każda ma swego osobnego referenta: Tyrol północny, Tyrol południowy niemiecki i Tyrol południowy włoski. Gdy jednakże główna organizacya kredytowa Tyrolu, jaką są kasy raiffeisenowskie, ma swój związek i kasę centralną dla całego niemieckiego Tyrolu, przeto w naszem możliwie krótkiem streszczeniu obejmiemy całość, przy sposobności tylko podnosząc różnice.

Co do stosunków ekonomicznych rolnictwa tyrolskiego, znamiennym jest dla całego kraju prawie zupełny brak wielkiej własności. W północnym Tyrolu rozdrobnienie jest tylko w Oberinnthal — zaś w Unterinnthal utrzymuje się silnie dawna chłopska własność. Rozdrobnienie wzrasta im bardziej na południe. Dzierżaw w północnym Tyrolu nie ma — w południowym, zarówno niemieckim jak włoskim występują małe dzierżawy parcel i „Kolował“ — stosunek, w którym osadnik za pewną część, zwykle połowę plonu, ziemię uprawia. Głównym przedmiotem gospodarstwa jest w północnym Tyrolu hodowla bydła — im dalej na południe, tem bardziej hodowla ustępuje uprawie wina i owoców.

Co do stosunków kredytu rolniczego podnieść trzeba przedewszystkiem ogromne przeciążenie hipotek. Stan pożyczek hipotecznych wynosił z końcem r. 1894 w całym kraju 240·9 milionów zł. — z czego wypada na Tyrol północny 67·7 mil. — na południowy niemiecki 89·4 mil. — na południowy włoski 83·9 mil. Na 1 zł. dochodu katastralnego wypada hipotecznego obciążenia w kapitale 52 zł. w Tyrolu półn. — 46 zł. w południ. niem. — 55 zł. w południ. wł. — gdy np. w Austryi górnej na 1 zł. dochodu obciążenie wynosi w kapitale 13 zł. 80 ct. Temu przeciążeniu odpowiada także ilość realnych egzekucyj. Na 1.000 zmian własności wskutek spadku jest w Tyrolu 457 wskutek egzekucyi (w Austryi dolnej 178 — w Styryi 175 — w Austryi górnej 138). Autor sprawozdania dr. Grabmayr dodaje do tego następującą uwagę:

„Jeżeli słyszymy, że Galicya pomimo całej nędzy tamtejszych włościan, pomimo bezwstydnej lichwy, która ten lud bez miłosierdzia niszczy, w r. 1893 miała do zapisania tylko 763 realnych egzekucyj wobec 18.997 wypadków zmiany własności drogą spadku (około 4%), — to my, Tyrolczycy, z naszą 10- i 15-krotną cyfrą stosunkową, prawie bylibyśmy skłonni, te skargi, jakie na wschodzie monarchii tak żywo się podnoszą, uważać za przesadne, a los Pół-Azyi w porównaniu z naszymi domowymi stosunkami uznać zazdrości godnym“.

Czy „zazdrości godnym“ to inne pytanie, na które dopiero po zbadaniu rozlicznych innych stosunków możnaby znaleźć odpowiedź. Ale w każdym razie powyższe zestawienie statystyczne mogło „poważnego“ autora, który jest dyplomowany, bo się podpisuje „dr.“, powstrzymać od powtórzenia błazeńskiego konceptu z ową nazwą „Pół-Azya“, daną naszemu krajowi.

Ale wracajmy do przedmiotu.

Co do kas oszczędności, jak wszędzie tak i tutaj wszyscy sprawozdawcy zgodnie stwierdzają, że tylko pośrednio mogą one wywrzeć wpływ na kredyt włościański — o ile swoim kredytem zasilają instytucye włościańskiemu kredytowi poświęcone. W południowym Tyrolu próbowały kasy oszczędności udzielać włościanom bezpośrednio osobistego kredytu, ale próby te nie powiodły się.

Towarzystw zaliczkowych systemu Schulzego z Delitsch w Tyrolu prawie nie ma. Towarzystwo w Innsbrucku jest wyłącznie miejskie, ale zasila swoim kredytem kasy raiffeisenowskie. Dwa inne Towarzystwa, w Landeck, w północnym i w Meranie, w południowym Tyrolu, udzielają pożyczek włościanom z najbliższej okolicy. Sprawozdawcy wyrażają się ogólnikowo dobrze o działalności tych Towarzystw, zwłaszcza merańskiego, w kierunku włościańskiego kredytu i nie rozwodzą się, jak sprawozdawcy z niektórych innych krajów nad tem, że te instytucye są dla włościańskiego kredytu nieużyteczne. Jest ich tylko za mało.

W tym stanie rzeczy nic dziwnego, że do niedawna jeszcze chłop tyrolski swoją potrzebę kredytu osobistego zaspokajał przeważnie zapomocą pożyczek prywatnych. Ale na pochwałę tamtejszej ludności i tamtejszych stosunków stwierdzają sprawozdawcy zgodnie, że ten sposób ma tam wszelkie znamiona uczciwego sąsiedzkiego kredytu. Lichwy, z małymi wyjątkami — nie ma. Zamożny chłop pożycza będącemu w potrzebie sąsiadowi na niski procent i jest bardzo pobłażliwym wierzycielem.

Było tu więc obszerne pole dla kas raiffeisenowskich. Rada kultury krajowej wzięła tę sprawę w ręce, a Sejm ją poparł. Zakładanie kas rozpoczyna się w r 1889. Powstało wtedy 6 kas, w następnym roku 19, dalej: 22, 17, 27, 29, 16, 10 — tak że z końcem r. 1896 Tyrol niemiecki miał 146 kas, z tego 58 w północnym, 88 w południ. niem. Tyrolu. Kasy te mają Związek, czyli „Patronat", a od roku 1894 „Centralną Kasę". Cyfry następujące odnoszą się do końca r. 1994, kiedy było tylko 119 kas niemieckich (włoskie są osobno zorganizowane). Członków było 7.936, średnio 67 na jedną kasę — z tego około $^9/_{10}$ włościan a $^1/_{10}$ wiejskich przemysłowców. Największej części kapitału dostarczyły tym kasom wkładki oszczędności. Okazała się taka obfitość pieniędzy, dotąd bezużytecznie w skrzyniach leżących, że kasy (biorąc przeciętnie) miały trudność z umieszczeniem wpływających do nich wkładek oszczędności. Stan wkładek z końcem roku wynosił 2,350.000 zł. Pożyczek udzielono w ciągu roku 1,156.000 zł. w 4.309 pozycyach — średnio zatem wypadą na jedną pożyczkę 270 zł. Stan pożyczek z końcem roku: 1,466.000 zł. W rachunku bieżącym wynosiły wypłaty 1,130.000 zł. zwroty 817.000 zł.

Stan czynny rachunku bieżącego z końcem roku: 945.000 zł. Pożyczki są ubezpieczane przez porękę — wyjątkowo tylko (razem około 100.000 zł) przez hipotekę. Procent od wkładek oszczędności wynosi:

w 50	kasach	. . . .	$3^1/_2$ %
„ 49	„	. . . .	3·6 %
„ 14	„	. . . .	4·— %
„ 6	„	nad . .	4·— %

Zaś procent od pożyczek:

w 36	kasach	. . . .	4 %
„ 17	„	. . . .	$4^1/_4$ %
„ 56	„	. . . .	$4^1/_2$ %
„ 7	„	. . . .	5 %.

Termin zwrotu stosuje się do celu pożyczki. Celem tym jest bardzo rzadko melioracya gospodarstwa — przeważnie zakupno inwentarza, spłata innych długów i procentów, zakupno gruntu i spłaty spadkowe — w mniejszej liczbie wypadków kredyt na reparacyę budynków, na usunięcie skutków klęsk rolniczych, wyposażenie dzieci i t. p.

Związek niemieckich kas raiffeisenowskich pobiera z funduszu krajowego subwencyę: 3.000 zł. na koszta zakładania nowych kas — a 1.200 zł. na lustracye. Wkładka poszczególnych kas do Związku wynosiła w pierwszym roku (1894): 8 zł. i 5% od czystego zysku — w r. 1895 zniżono stałą wkładkę na 5 zł. a % od czystego zysku podwyższono na 10% — zaś w r. 1896 zatrzymano 5 zł. a % zniżono na 5%.

W r. 1895 założono Centralną kasę jako stow. zarejestrowane z ogran. poręką — celem udzielania pożyczek kasom, należącym do Związku i fruktyfikacyi ich zbędnych chwilowo zasobów. Członkami kasy centralnej są tylko stowarzyszenia — z tym wyjątkiem, że członkowie Zarządu i Rady nadzorczej muszą być członkami. Udział wynosi 200 zł. — więcej niż 1 udział żaden członek mieć nie może. Przy założeniu kasy centralnej objawił się ów zbytek gotówki, o którym była już mowa. Bilans bowiem za rok 1895 wykazuje następujące cyfry:

Stan czynny:		
Papiery wartościowe . . .	128.603·—	zł.
Udzielone pożyczki . . .	84.572·59	„
Wartość realności . . .	69.695·50	„
Gotówka	176·30	„
razem . .	282.507·39	zł.
Stan bierny:		
Wkładki	261.824·72	zł.
Długi hip. na realnościach . .	3.517·50	„
do przeniesienia . .	265.342·22	zł.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych
za miesiąc czerwiec 1898.

Miejscowość i firma *)	Stan bierny: Udziały	Stan bierny: fundusz rezerwowy	Stan bierny: Wkładki	Stan bierny: Pożyczki zaciągnięte	Stan bierny: Saldo rachunku Banku kraj.	Stan bierny: Saldo odsetek	Stan bierny: Reszta pozycyi stanu biernego	Kapitał obrotowy	Stan czynny: Pożyczki udzielone	Stan czynny: Koszta założenia ruchom. i admin.	Stan czynny: Reszta pozycyi stanu czynnego	Stan czynny: Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Bełz Tow. zalicz.	17863	8034	38499	13133	—	—	53	77582	56459	606	19638	879
Biała Tow. kredyt. i oszczęd.	51976	5736	131885	99166	—	3970	4969	297702	278026	4488	13057	2131
Biecz Tow. wzaj. kredytu	20626	321	71431	19652	2833	1334	3315	119511	105760	594	12548	609
Bircza Tow. zalicz.	20813	7241	37362	54730	—	—	2172	122318	114903	1355	5667	393
Bochnia Tow. zal.	22628	2795	51712	1800	—	1977	880	81792	75272	1470	3880	1170
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	11038	2935	21122	5450	—	1322	1827	43694	38716	1276	3506	197
Bołszowce Bank zal.	16584	3340	26220	13043	—	1106	102	60394	51021	1444	7836	93
Borszczów Pow. K. zal. i oszcz.	11957	1354	14114	18826	1340	1260	112	48964	47283	1326	133	222
Brzesko Tow. zal.	58625	21249	172263	2800	—	7710	24266	286913	246779	2160	34197	3777
Brzostek Tow. zal.	5955	1090	21507	11661	—	857	—	41071	38593	781	97	1599
Cieszanów Tow. zal.	13551	5748	60712	18300	2134	—	338	100782	81538	1529	15769	1946
Dąbrowa Tow. zal.	80818	29082	252481	25257	—	5042	7193	399873	362388	3295	30569	362
Dębica Tow. wzaj. kredytu	53138	12566	286318	21040	1636	15903	5092	395693	378215	3235	12146	2097
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p.“	7504	1814	12924	14250	—	—	—	36492	32599	1015	2702	177
Drohobycz T. zal.	50647	15805	231308	14560	—	5545	608	318473	299658	2969	8508	7338
Dubiecko Tow. zal.	19043	3567	41079	25297	—	2941	164	92091	86692	1562	3351	480
Dukla Tow. zalicz.	26097	4495	96853	20374	1367	362	815	150365	139296	2697	6068	2304
Dynów Tow. zal.	15401	2794	93353	9986	—	2733	1297	125564	114514	1528	8836	680
Frysztak Tow. zal.	1820	102	14526	—	—	219	—	16667	15708	186	—	773
Gawłuszowice T. z.	168	75	10788	—	—	—	18	11049	10830	93	—	120
Gliniany Tow. zal.	43097	20164	138455	37718	2783	4637	1550	248404	219788	3429	23983	1204
Głogów Pow. T. zal	41159	14529	234406	23500	—	2337	566	316497	291847	1355	12500	10795
Grybów Tow. zal.	34516	17093	214014	16900	—	—	—	282523	269277	1031	10267	1948
Husiatyn Pow. T. z.	13989	2708	67053	10245	605	3383	153	98138	90269	1160	2929	3780
Jaryczów Nowy Kasa zal. „N.“	5573	1480	1160	9600	—	674	331	18817	16586	450	1688	93
Jasło Tow. zalicz.	65359	30832	328550	78642	617	7534	93544	605078	477934	3745	121041	2357
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz.“	22738	10905	76158	—	—	4439	118	114358	102500	1025	10152	681
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	13452	837	57359	12100	—	4571	964	89283	83174	938	966	4206
Kałusz Tow. zal.	22979	7717	56072	13350	—	—	2056	102173	87656	1284	12308	925
Kamionka strum. Pow. T. zal.	22971	10421	106592	—	—	2813	6838	149636	127052	1327	20645	619
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	28162	12913	90942	23250	—	3317	6173	164757	156143	1064	5585	1965
Komarno Tow. zal.	32904	11403	90413	32250	—	4537	1676	173182	133328	2347	36966	541
Kraków Tow. zal.	105218	24215	363274	162527	—	20150	5968	681353	605429	6594	34915	34415
Kraków Bank chrześcijański	3872	349	12565	—	—	516	3201	20502	19767	524	—	211
Kraków Tow. kred. ręk. i przem.	57828	34051	461888	25505	—	22618	2289	604178	533514	4681	57890	8092
Krynica St. p. i osz. „Wz. pomoc“	17957	3206	76367	27760	—	—	56	125256	120417	1488	2123	1228
Kulików Kasa zal. „Nadzieja“	10469	2504	11765	21450	—	—	1211	47399	42300	1596	3099	404
Lisko Tow. zalicz.	47709	13399	335957	80937	1388	8657	2468	490514	472076	3660	14517	261
Lubaczów St. zal.	15674	2591	44847	21088	195	774	—	85170	80825	853	1624	1868
Lubaczów Tow. kred. miejskie	47178	10210	46658	20661	—	—	604	125311	117920	3129	2735	1527
Lwów Tow. wzaj. kredytu	69437	6374	60809	56345	—	1966	865	195796	184317	6755	130	4594
„ T. eskont. i zal.	26223	6375	13281	25494	—	2457	6259	80088	65067	1965	10469	2587
„ Lwowsk. T. zalicz.	7087	390	12660	13668	—	703	—	34508	30994	2218	213	1083
„ Pow. Tow. zal.	15488	4068	65375	11900	—	—	—	96830	86478	630	8683	1040
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	65552	23524	177546	—	—	8777	386	275784	199096	3059	71950	1679
Mielec Tow. zal.	17770	1601	125733	15100	966	1370	2279	164819	155415	1158	2772	5474
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	4444	1169	1413	15045	—	100	368	22538	20861	328	993	356
Mikulińce Tow. zal.	873	392	501	4400	—	72	42	6280	5395	93	—	792
Nadwórna Kasa zal.	32480	3258	57249	48520	1488	41	2286	145322	129471	1123	14602	125
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	4163	883	5798	3000	—	451	—	14295	12919	389	72	914

*) Tylko wykazy nadesłane przed 10. każdego miesiąca znajdą w tabeli pomieszczenie.

Miejscowość i firma	Stan bierny: Udziały	Stan bierny: fundusz rezerwowy	Stan bierny: Wkładki	Stan bierny: Pożyczki zaciągnięte	Stan bierny: Saldo rachunku Banku kraj.	Stan bierny: Saldo odsetek	Stan bierny: Reszta pozycyi stanu biernego	Kapitał obrotowy	Stan czynny: Pożyczki udzielone	Stan czynny: Koszta założenia ruchom. i admin.	Stan czynny: Reszta pozycyi stanu czynnego	Stan czynny: Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Nowy Sącz K. zal.	60607	26478	280618	15000	—	13542	2670	398914	377719	7801	9457	3939
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	5901	1608	15195	7919	—	1693	555	32870	30259	1862	440	309
Oświęcim Tow. oszczęd. i poż.	94588	29092	346957	25000	—	18975	—	514613	474616	1956	31475	6565
Pilzno Stow. oszczęd. i poż	12577	1136	113057	14909	—	1894	2288	145862	142248	1805	1533	276
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	71872	26422	440710	74516	—	7844	90	621453	607834	6373	—	7246
Podhajce Tow. zal.	27581	5586	63807	6533	1091	4950	599	110148	106481	1098	2406	163
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	6652	3473	24698	14619	—	345	8	49794	43354	438	2858	3154
Radymno Kasa zal.	13405	2893	20066	21490	—	1372	2201	61427	55626	906	1781	3114
Rawa ruska Pow. K. zal. i oszcz.	10092	2090	46187	5640	4552	1618	810	70988	68019	757	1213	999
Rozdół Tow. zal.	4183	1075	4556	12334	—	157	197	22502	20657	752	898	195
Rudnik Kasa zal. i oszczęd.	8[illegible]81	497	38061	3600	—	2100	303	52843	51407	123	536	677
Rymanów Tow. zal.	18528	14272	248001	48082	—	3683	51	332617	31671[illegible]	1549	12026	2322
Sambor K. z. rękodz. i roln.	8686	2992	33437	29122	—	406	628	75272	53627	20966	224	454
Sieniawa Tow. zal.	18878	16540	45352	—	—	2238	3823	86830	77650	939	7136	1106
Skałat Tow. zal. i kredytowe	50609	14887	54367	799	—	4925	702	205419	187335	127	16742	1216
Skawina Tow. poż. i oszczędn.	8484	1511	28249	10734	—	1422	227	49555	200	554	317	50626
Sokal Tow. zalicz.	21593	17863	171657	19184	—	2823	—	233119	162544	36818	32920	836
Stanisławów Bank mieszcz.	93154	24345	321657	83890	—	10792	1832	535670	518409	4650	8698	3913
Strusów Kasa oszczęd. i poż	14711	1980	45678	9791	—	2053	79	74293	70264	2051	40	1937
Stryj Tow. zalicz.	42824	10718	96355	—	1036	6235	5601	162770	136108	6890	15502	4271
Szczerzec T. K. zal.	9494	1770	14032	14369	—	—	78	39743	37548	366	1414	415
Tarnobrzeg T. zal.	11931	10004	78616	30000	1979	2833	1684	137047	131481	3410	4801	—
Turka Pow. T. zal.	14651	1795	58692	18054	1259	1718	—	96168	91525	2418	627	1598
Ulanów Tow. zal.	4310	569	6484	10986	—	900	—	23249	21925	423	712	189
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	7295	1795	24124	20251	—	1152	137	54758	52668	536	1389	159
Wiśnicz nowy Tow. poż. i oszcz.	6252	333	6506	7075	—	770	—	20936	19605	433	525	374
Zakopane Tow. zal.	8690	2103	75884	19721	—	2808	—	109207	108006	521	21	660
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom.“	5264	580	7370	8350	—	1131	487	23182	21067	892	714	509
Zator Tow. zalicz.	1915	153	5848	1800	—	138	—	9854	9444	239	—	171
Zbaraż Tow. zal.	28458	16065	61849	14500	1668	2888	6258	131686	121852	1464	7398	971
Żmigród Tow. zal.	3625	570	7139	10139	—	462	513	22448	20839	849	64	696
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	27364	23134	20556	75450	2614	—	2134	151252	133247	3420	11967	2618

z przeniesienia	. .	265.342 22 zł.
Udziały	. . . . .	15.200·— „
Odsetki bierne	. . .	135 85 „
Zysk za rok 1895	. . .	1.829·32 „
razem	. .	282.507·39 zł.

Okazuje się z tego, że wkładki wynoszą przeszło trzy razy tyle, co udzielone pożyczki. Centralna kasa zatem nie tyle była potrzebną dla udzielania kredytu poszczególnym kasom, ile dla fruktyfikacyi ich zbędnych zapasów.

Ale i w Tyrolu włoskim przyjęły się kasy raiffeisenowskie. Sprawozdawca z tej części kraju wspomina o jednem tylko stowarzyszeniu systemu Schulzego, *Banca cooperativa di Trento*, które udziela włościanom kredytu wyłącznie na wspólne zakupna, wszędzie, gdzie 2 do 10 rolników na wspólną porękę kredytu takiego zażąda. Kas raiffeisenowskich jest tam 49. Są one tak samo jak niemieckie, popierane z funduszu krajowego. Liczą 4.000 członków. Każda kasa otrzymuje 150 zł. zasiłku na koszta założenia. Za r. 1896 wykazuje sprawozdawca wyniki 24 kas. Miały one majątku razem 301.689 zł. z tego 16.414 zł. w gotówce i urządzeniach, 168.473 zł. na rachunku bieżącym, a 116.802 zł. na pożyczkach. Dłużników jest około 1.000 zł. Przeciętna wysokość jednej udzielonej pożyczki 86 zł. 26 ct. Dłużnikami w rachunku bieżącym są tylko stowarzyszenia, gminy, fundusze kościelne i t. p. Rolnicy otrzymują pożyczki za poręką, wyjątkowo za ubezpieczeniem hipotecznem. Kredyt wekslowy wykluczony. Termin spłaty jest stale oznaczony, najdłużej na rok — a tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach na dwa lata. Stopa procentowa wynosi $4^1/_2$ w rachunku bieżącym, 5% przy pożyczkach. Od wkładek oszczędności płacą kasy 3·75% — od za-

ciąganych w innych instytucyach pożyczek 4%. Koszta zarządu przeciętnie w jednej kasie 50 do 60 zł. rocznie. Zamierzone jest założenie centralnej kasy.

Wszyscy trzej sprawozdawcy oświadczają się zgodnie za zachowaniem w kasach zasady nieograniczonej poręki, która podnosi zaufanie ludności do kas i wywiera pomyślny wpływ na wzajemną kontrolę, ostrożność i ścisłość w zarządzie. Wszyscy wyrażają się bardzo korzystnie o dotychczasowej działalności kas — chociaż jest tu pewna różnica między północnym, a obu częściami południowego Tyrolu. Podczas gdy tu referenci uznają pożyteczność kas na polu kredytu, sprawozdawca z północnego Tyrolu podnosi, że rozwój działalności w tym kierunku jest bardzo powolny, bo chłop potrzebuje wprawdzie kredytu, ale nie lubi do tego głośno się przyznać — woli więc udać się do „dobrego przyjaciela“ niż do kasy. „Na szczęście nie ma tu zawodowej lichwy — w poszczególnych wypadkach jednak żądane przy takiej sposobności procenty lub inne świadczenia są bardzo podobne do interesu lichwiarskiego“. Mimo to „są takie kasy, które prawie nie mają dłużników tylko samych wierzycieli, z czego wynika przewaga interesu właścicieli wkładek oszczędności i upieranie się przy wyższem ich oprocentowaniu“, skutkiem czego też i stopa procentowa więcej niż w połowie kas wynosi nad 4% co zdaniem sprawozdawcy jest za wysokie.

(C. d. n.).

Praktyczne wskazówki z ordynacyi egzekucyjnej.

Nowa ordynacya egzekucyjna objęta w ustawie z dnia 27. maja 1896 Nr 79, Dz. u. p. przyspiesza pod niejednym względem postępowanie egzekucyjne i może być uważaną za postępową, z drugiej jednak strony zawiera bardzo wiele postanowień niekorzystnych dla wierzyciela, zmuszonego szukać zaspokojenia swej pretensyi w drodze egzekucyi. Sprawa ta poruszoną była w *Związku* w nr. 8. z roku bież. w artykule: „Nowe ustawy sądowe a kredyt hipoteczny“. Wiadomą jest rzeczą, że nasze stowarzyszenia zwłaszcza prowincyonalne udzielają kredytu przeważnie właścicielom hipotek i jeżeli nie zaraz, — co bardzo często ma miejsce — to w drodze egzekucyi w razie zalegania następuje intabulacya pożyczki. Wobec tego stanu rzeczy pożądanem byłoby, dla pp. Kierowników stowarzyszeń poznać w ogólnych zarysach nowy proceder egzekucyjny, zwracając uwagę na dodatnie i ujemne strony dla egzekwującego Towarzystwa ze względu na nowe ustawy. Obznajomienie się z tem jest nie małej wagi dla Zarządów stowarzyszeń, które — zdając sobie sprawę z trudności w egzekwowaniu — z większą jeszcze przezornością będą udzielały kredytu i więcej będą przykładały wagi do upominania zalegających dłużników i do przestrzegania terminów ratalnych, aby nie dopuścić do egzekucyi sądowej, a wyjdzie to niezawodnie na dobre tak wierzycielowi t. j. instytucyi jak i dłużnikowi członkowi.

Przy sposobności pozwolę sobie podać niektóre uwagi, praktyczne w tej sprawie. Celem uchylenia z góry już pewnych utrudnień, jakieby w toku egzekucyi przez dłużnika na mocy ordynacyi egzekucyjnej mogły być czynione, należy już skryptem względnie aktem notaryalnym objąć zastrzeżenia odpowiednie, zawierające zrzeczenie się przez dłużnika odnośnych uprawnień.

Powtórzyć tu muszę zalecenie uzasadnione w artykule wspomnianym: „Nowe ustawy sądowe a kredyt hipoteczny“ mianowicie co do zrzeczenia się praw przysługujących dłużnikowi wedle §. 201. ordynacyi egzekucyjnej.

W interesie instytucyi pożądanem jest nieraz, aby wrazie przymusowej administracyi nieruchomości, administracya ta oddaną została osobie wskazanej przez Zarząd Towarzystwa. Wedle §. 106. nowej ordynacyi sądy egzekucyjne będą w zasadzie wybierały i mianowały zarządcami osobistości, zamieszczone w urzędowym spisie, zestawionym na podstawie porozumienia się z władzami odpowiedniemi. I w tym względzie może być zastrzeżenie w skrypcie. Wreszcie dla uchylenia przewłoki w egzekucyi wskazane jest zrzeczenie się uprawnienia, jakie przysługuje dłużnikowi z mocy §. 42. ust. 7. ordynacyi egzekucyjnej.

Wedle postanowienia tego paragrafu może sąd zarządzić wstrzymanie egzekucyi, jeżeli dozwalająca egzekucyę uchwała została zaczepioną rekursem.

Ze względu na powyższe uwagi zalecałoby się umieszczenie w skryptach dłużnych, zeznawanych na rzecz stowarzyszeń, następującego ustępu*):

Przyznaję Towarzystwu .... w x..... prawo uzyskania natychmiastowej przymusowej administracyi nieruchomości, na których pożyczka Towarzystwa została ubezpieczoną i zgadzam się z góry na osobę administratora, a względnie sekwestratora, przez Towarzystwo proponowanego, chociażby nie znajdował się w urzędowym spisie, zrzekając się wszelkich przeciw temu zarzutów. Również zrzekam się prawa żądania zamiast przymusowej sprzedaży przymusowego zarządu mojej posiadłości po myśli §. 201. ordynacyi egzekucyjnej, oraz prawa żądania wstrzymania egzekucyi z powodu w §. 42. ust. 7, ustawy z 27. maja 1896 r. L. 79 Dz. u. p. wymienionego.

---

*) Radzimy zamieścić dosłownie w skrypcie dłużnym.

Wkońcu chciałbym zwrócić uwagę stowarzyszeń, udzielających kredytu na akta notaryalne, hipotecznie zabezpieczane, na pewien szczegół, często nie przestrzegany, a mający praktyczne prawne znaczenie. Sądy pomijają niekiedy tabularne uwidocznienie, że aktowi notaryalnemu moc natychmiastowej egzekucyi przyznano, a niekiedy wprost odmawiają tej adnotacyi z powołaniem się na mylną interpretacyę §. 20. ustawy hipot., co na skutek rekursu przez wyższe Władze sądowe zawsze zostaje zniesione.

Adnotacya ta bezprzedmiotowa co do osoby zeznającego skrypt dłużny, gdyż sam akt notaryalny ma wobec niego moc natychmiastowej egzekucyi, ma znaczenie wobec prawonabywców hipoteki, gdyż ustanawia natychmiastową wykonalność z aktu przeciw każdemu właścicielowi hipoteki. Dlatego też wskazanem jest przestrzeganie, aby tak w uchwałach tabularnych jak w kontestacyi hipotecznego wpisu na akcie, względnie w księdze hipotecznej zaznaczono, że aktowi notaryalnemu moc natychmiastowej egzekucyi przysługuje.

J. Strzyżowski.

Uwagi powyższe, pozostające w łączności z artykułem: „Nowe ustawy sądowe a kredyt hipoteczny“, (nr. 8. *Związku*), zamieszczamy z prośbą, by Zarządy Stowarzyszeń związkowych, a w szczególności ich doradcy prawni, raczyli je ściśle rozważyć i ocenić, a następnie spostrzeżenia swoje i wskazówki przesłać do Biura Związku. Sprawa ta jest dla stowarzyszeń kredytowych **bardzo ważną.** Ordynacya egzekucyjna otacza opieką dłużnika i pozostawia mu tak wiele środków przewlekania egzekucyi ze szkodą dla obu stron, a nawet jej udaremnienia, że wierzyciel, w tym wypadku stowarzyszenie, stojące na straży funduszów publicznych, musi postępować bardzo oględnie, aby funduszów tych na stratę nie narazić. Wzajemna więc wymiana doświadczeń na podstawie nowych ustaw, doprowadzi zdaniem naszem niewątpliwie do jednolitego postępowania, celem przeprowadzania egzekucyi jak najmniejszem kosztem czasu i wydatków, dla ochrony Towarzystwa od strat, a dłużnika od ruiny, wynikającej z przewlekania egzekucyi.

Redakcya.

Ruch stowarzyszeń.

Subskrypcya na „Akcyjny Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie“.

Do dnia 22. b. m. subskrybowały

A) Następujące stowarzyszenia:

	sztuk akcyi		koron
1. Bircza „Tow. zaliczkowe“ . . .	5	na	2.000.
2. Bołszowce „Bank zaliczkowy“ . .	5	„	2.000.
3. Borszczów „Pow. Kasa zal. i oszcz.“	3	na	1.200.
4. Brzostek „Tow. zaliczkowe“ . .	2	„	800.
5. Cieszanów „Tow. zaliczkowe“ . .	5	„	2.000.
6. Cieszyn „Tow. oszcz. i zalicz.“ .	50	„	20.000.
7. Dębica „Tow. wzaj. kredytu“ . .	1	„	400.
8. Głogów „Pow. Tow. zaliczkowe“ .	15	„	6.000.
9. Jaryczów nowy „Kasa zal. Nadzieja“	1	„	400.
10. Jaworów „Tow. zaliczkowe“ . .	15	„	6 000.
11. Jordanów „St. poż. „Praca i oszcz.“	5	„	2.000.
12. Kałusz „Tow. zaliczkowe“ . . .	5	„	2.000.
13. Kolbuszowa „T. zal. „Szczęść Boże“	15	„	6.000.
14. Kołomyja „S-ka handl. roln. przem.“	15	„	6.000.
15. Komarno „Tow. zaliczkowe“ . .	15	„	6.000.
16. Krynica „St. poż. i osz. „Wzaj. Pom.“	5	„	2.000.
17. Kulików „Kasa zalicz. „Nadzieja“.	1	„	400.
18. Lisko „Tow. zaliczkowe“ . . .	20	„	8.000.
19. Lwów „Tow. zal. urzędn. poczt.“ .	10	„	4.000.
20. Lwów „Bank zaliczkowy“ . . .	50	„	20.000.
21. Łańcut „Kasa zal. i oszczędn.“ .	50	„	20.000
22. Maryampol „Kasa zaliczkowa“. .	1	„	400.
23. Nadwórna „Kasa zaliczkowa“ . .	5	„	2.000.
24. Obertyn „Kasa zalicz. i oszcz.“ .	2	„	800.
25. Radłów „Tow. zaliczkowe“. . .	2	„	800.
26. Radomyśl „Stow. oszcz. i poż.“ .	5	„	2.000.
27. Rohatyn „Tow. zaliczkowe“ . .	12	„	4.800.
28. Skałat „Tow. zal. i kredyt.“ . .	15	„	6.000.
29. Stryj „Tow. zaliczkowe“ . . .	5	„	2.000.
30. Ustrzyki dolne „Tow. zaliczkowe“.	3	„	1.200.
31. Zaleszczyki „Tow. kred. „Pomoc“.	3	„	1.200.
32. Zborów „Tow. zaliczkowe“. . .	10	„	4.000.
33. Złoczów „Kasa zaliczkowa“ . .	5	„	2.000.

B) Następujące osoby prywatne:

P. T.	sztuk akcyi		koron
Bałtarowicz w Glinianach	5	na	2.000.
Ks. Reszetyłowicz w Glinianach . .	5	„	2.000.
Körber w Glinianach	1	„	400.
Wolniewicz we Lwowie	10	„	4.000.
Raciborski w Zborowie	1	„	400.
Menerka w Głogowie	5	„	2.000.

Kara za niezarejestrowanie członków Dyrekcyi.

W nrze 28. czasopisma „Genossenschaft“ czytamy:

„Z przesłanego ciału adwokackiemu sprawozdania rewizyjnego, dowiadujemy się, że Dyrekcya Towarzystwa zaliczkowego w B., przez przynależny Sąd handlowy skazaną została na grzywnę w wysokości 10 zł., a to ze względu, iż zaniedbała zgłosić do zarejestrowania w sądzie handlowym nowowybranych członków Dyrekcyi. Kara powyższa jest w zupełności zgodna z prawem obowiązującem. Wypływa ona z §. 87. ustawy o stowarzyszeniach, według którego niezgłoszenie do rejestru Stowarzy-

szeń w przepisanych wypadkach, podpada karze według postanowień ustawy handlowej o niezgłoszeniu do rejestru handlowego, tudzież z §. 12. ustawy, zaprowadzającej powszechną księgę ustaw handlowych, według którego kara powyższa jest grzywną pieniężną, wymierzaną w granicach od 10 do 300 zł. W przytoczonym wypadku zastosowany był wymiar najniższy, w razie zaś powtórzenia się winy — niewątpliwie kara byłaby znaczniejszą.

Wobec tego przypominamy Stowarzyszeniom, że należy ściśle przestrzegać przepisu §. 16. ustawy o stowarzyszeniach, według którego członkowie Dyrekcyi „natychmiast po ich ustanowieniu“ powinni być zgłoszeni do wpisu w rejestr stowarzyszeń“.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1897.

76. Husiatyn. Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Ma: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 51·44, z rachunku administracyi i podatków 1.216·46, do rachunku bilansu: saldo na rok 1898 1.728·66½; razem 2.996·56½. Winien: z rachunku odsetek 2.772·75½, z rachunku zastępstwo Banku krajowego 223·81; razem 2.996·56½. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 69 565·95, z rachunku kosztów ruchomości 205·—, z rachunku zapasu druków 100·—, z rachunku zaliczek procesowych 176·18, z rachunku lokacyi 6.019·70, z rachunku zastępstwo Banku krajowego 1.589·43½, z rachunku zaliczek na płacę 60·—, z rachunku kasy 6.160·20; razem 83.876·46½. Stan bierny: z rachunku udziałów 12.521·56, z rachunku wkładek oszczędności 58.960·41, z rachunku długów 7.250·—, z rachunku odsetek 1.070·98, z rachunku funduszu rezerwowego 2.244·85, z rachunku kosztów administracyi 100·—, z rach. zysków za r. 1897 1.728·66½; razem 83.876·46½.

77. Radymno. Kasa zaliczkowa. *a) Rachunek strat i zysków.* Ma: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 38·04, z rachunku kosztów administracyi i podatków 825·56, z rachunku kosztów nieruchomości 150·—, do rachunku bilansu: saldo na rok 1896 1.209·35; razem 2.222·95. Winien: z rachunku odsetek 2 222·95. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 48.566·90, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 81·78, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 844·82, z rachunku kosztów ruchomości 180·—, z rachunku administracyi 4·18, z rachunku nieruchomości 1.200·—, z rachunku zapasu druków 180·—, z rachunku zaliczek procesowych 220·16, z rachunku lokacyi 203·05, z rachunku kasy 1.288·53; razem 52.769·42. Stan bierny: z rachunku udziałów 11.408·20, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 20.000·—, z rachunku długów zaciągniętych 16.450·—, z rach. odsetek (naprzód pobranych) 901·34, z rachunku funduszu rezerwowego 2.698·78, z rachunku rezerwa strat 101·75, z rach. strat i zysków 1.209·35; razem 52.769·42.

78. Dynów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki pobrane 3.057·70. Straty: odsetki pobrane 767·69, koszta administracyi 602·98, koszta założenia i ruchomości 48·59, zysk za rok 1897 1.638·44; razem 3.057·70. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 102.840·59, koszta procesowe 893·85, koszta założenia i ruchomości 437·31, nieruchomości 8.066·92, gotówka 116·44; razem 112.355·11. Stan bierny: udziały członków 14 396·—, wkładki na rachunek bieżący 83.141·52, długi przez stow. zaciąg. 10.057·—, odsetki pobrane 767·69, fundusz rezerwowy 2.354·46, zysk za rok 1897 1.638·44; razem 112.355·11.

79. Radłów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zysk: saldo z rachunku odsetek 559·96. Strata: saldo z rachunku administracyi 547·33, 10% amortyzacya inwentarza 6·88, reszta straty za rok 1896 5·75; razem 559·96. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka z końcem roku 1896 411·92, pożyczki na weksle i skrypta 12.689·72, lokacye 2.169·57, inwentarz 121·97, zaliczki procesowe 48·44, odsetki zaległe z końcem 1897 286·54, odsetki na rok 1898 zapłacone 21·18; razem 15.749·34. Stan bierny: udziały wpłacone 2 567·18, fundusz rezerwowy 1.021·—, wkładki oszczędności 4 563·31, kredyt bankowy 7.516·—, odsetki na rok 1898 pobrane 81·85; razem 15.749·34.

80. Zborów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 4.236·64, z rachunku zysku z r. 1896 (pozostałość) 38·10; razem 4.274·74. Straty: z rachunku kosztów administracyi i podatków 2.036·30, z rachunku strat i zysków z r. 1897 2.238·44; razem 4.274·74. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 92.592·14, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 57·57, z rachunku administracyi zaliczka 300·—, z rachunku nieruchomości 11.777·62, z rachunku lokacyi 1.150·—, z rachunku zaliczek procesowych 152·14, z rach. kasy 3.420·—; razem 109.449·47. Stan bierny: z rach. udziałów z r. 1997 27.457·61, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 62.107·72, z rachunku długów zaciągniętych 8.000·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 737·81, z rachunku funduszu rezerwowego 6.025·95, z rachunku strat i zysków 2.238·44, z rachunku dług na realność 2.137·49, z rachunku fundusz możliw. strat 744·45; razem 109.449·47.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.